

6000 slovenskih filmov?

40 LET

SLOVENSKI FILMSKI ARHIV
PRI ARHIVU REPUBLIKE
SLOVENIJE

fotografija: filmski arhiv republike Slovenije

Zdenko Vrdlovec

Tudi film je arhivsko gradivo – seveda, ampak eno je, če je to gradivo, ki je vključeno v novi film, nekaj povsem drugega pa, če ga tako opredeljuje zakon o arhivskem gradivu in arhivih. V Sloveniji je bil tak zakon, ki je določal, da je tudi film arhivsko gradivo, sprejet leta 1966, dve leti pozneje pa je bil ustanovljen Slovenski filmski arhiv pri Arhivu Slovenije z nalogo zbiranja, hrambe in varovanja slovenske filmske dediščine. V 40 letih je Slovenski filmski arhiv zbral večino slovenskih filmov (vseh kategorij, torej igranih, dokumentarnih, animiranih, in dolžin), ki so nastali v produkciji Triglav filma, Viba filma in Unikala ter vrste producentov iz časa po osamosvojitvi, prav tako pa hrani filme iz starejšega obdobja od 1905 do 1945 (med njimi seveda tudi dela slovenskega filmskega pionirja **Karola Grossmanna**, **Metoda Badjura**, **Božidarja Jakca** idr.). V novejšem času Filmskemu arhivu izročajo filmsko gradivo tudi Akademija za gledališče, radio, film in televizijo, muzeji, izobraževalne ustanove, podjetja in gospodarske družbe, razna ministrstva ter zasebni snemalci in zbiratelji.

Po omenjenem zakonu je kot filmsko arhivsko gradivo definirano, da je to zmontiran originalni slikovni in tonski

negativ filma na filmskem traku in ena projekcijska kopija, v novem zakonu o varstvu dokumentarnega gradiva in arhivih iz leta 2006 pa je dodano, da so poleg filmov na filmskem traku prvič določeni kot filmsko arhivsko gradivo tudi filmi, ki so bili posneti na analognih ali digitalnih nosilcih in so nastali v slovenski produkciji ali koprodukciji s tujimi producenti. Izvirnike teh filmov morajo producenti po zakonu izročiti Slovenskemu filmskemu arhivu.

Ta pa mora vso sprejeto filmsko gradivo tudi evidentirati in strokovno obdelati. Filme vpisujejo v centralno računalniško evidenco z naslovom, kratko vsebino, ustvarjalci in tehničnimi podatki (dolžina v metrih in minutah, format traku, ton, barva, število kopij, materialno stanje kopij, datum produkcije in prvega prikazovanja itn.). V to evidenco je bilo do konca leta 2007 vpisanih 6752 slovenskih filmov. Filmski arhivisti morajo obdelati filme tudi po mednarodnih standardih, ki narekujejo inventarje krajevnih imen, pravnih oseb, ustvarjalcev filmov in stvarnih gesel (teh gesel je že več kot 40.000 in so vsa – skupaj s kratkimi vsebinami filmov – dopolna tudi na spletni strani Arhiva RS). Veliko filmskega gradiva pa je že popisane v knjižnih izdajah Slovenskega filmskega arhiva. Ta ustanova je od leta

1993 članica Mednarodnega združenja filmskih arhivov (FIAF).

A vse to filmsko gradivo, ki ga hrani arhiv, vendarle ne obstaja v zakonsko predpisani obliki, se pravi kot zmontiran originalni slikovni in tonski negativ na filmskem traku. V takšni obliki ga je pravzaprav še najmanj – seveda na veliko škodo slovenske filmske dediščine – kot se je že pokazalo v primerih, ko so hoteli izdelati restavrirane kopije starejših slovenskih filmov: takšne kopije bi morale nastati na podlagi originalnega negativa, naredili pa so jih lahko le na podlagi projekcijske kopije. Tu nastopi vprašanje intermedija, pomembnega tehničnega postopka, ki iz originalnega negativa izdelava arhivsko kopijo in poljubno število kinematografskih kopij. Intermedij, ki je torej bistven tako za kinematografsko kariero filma kot za njegovo arhiviranje, izdelajo v laboratoriju po naročilu producenta, temu pa zagotovi finančna sredstva ministrstvo za kulturo prek Filmskega sklada. Kar pa se zadnji dve leti, odkar obstaja takšno zakonsko določilo, ni vselej dogajalo, v glavnem zaradi samovolje uprave Filmskega sklada, ki producentom enostavno ni hotela plačati izdelave intermedija. Posledica pa je ta, da originalni filmski negativ, ki bi moral priti v Slovenski filmski arhiv, ostane v kakšnem laboratoriju v tujini.